

**Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»**

Фізична хімія

Лекція 13

Електрохімія : сьогодні

Харків 2023

Нобелівські лауреати

1901

- **ВАНТ-ГОФФ Якоб Хенрик (1852 – 1911)** - голандський хімік, один з засновників стереохімії і хімічної кінетики, **перший лауреат Нобелівської премії з хімії** : “На знак визнання великої важливості відкриття законів хімічної динаміки і осмотичного тиску в розчинах ”
- **Галузь знань:** Фізична хімія, хімічна кінетика

1903

- **Сванте Август АРРЕНИУС**
(1859–1927г.) - шведський фізико-хімік, один із фундаторів фізичної хімії.
- **Нобелівська премія з хімії 1903 року** “Як визнання особливого значення теорії електролітичної дисоціації для розвитку хімії”.

1909

- **ОСТВАЛЬД Вільгельм Фридріх (1853-1932)** - німецький фізико-хімік і філософ.
- **Prize motivation:** «За вивчення природи каталізу і фундаментальні дослідження хімічної рівноваги та швидкості хімічних реакцій».
- **Галузь знань:** Фізична хімія

1920

- **НЕРНСТ Вальтер Фридріх Герман (1864 – 1941)** – німецький фізик і фізико-хімік, один із засновників сучасної фізичної хімії. У 1888 р. одержав фундаментальне **рівняння Нернста**, що визначає ЕРС як функцію концентрації і є основою електрохімічної термодинаміки За цю роботу 25-річний Нернст завоював світове визнання, а в 1921 р. йому було присуджено **Нобелівську премію за “Визначні роботи з термохімії”**.

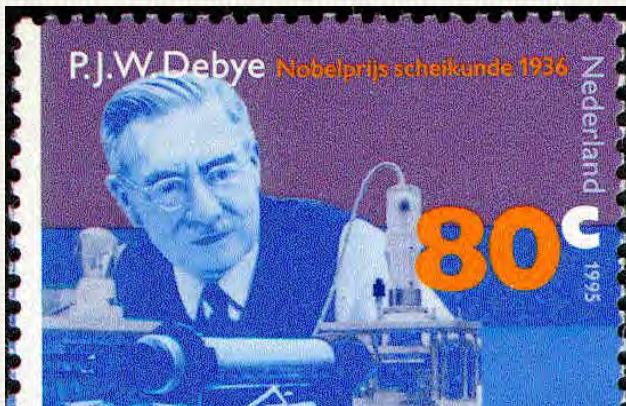

1936

- **ДЕБАЙ Пітер Йозеф Вільгельм (1884-1966)**
– голандський фізик
- **Prize motivation:**
«За внесок в розуміння молекулярної структури в ході досліджень дипольних моментів і дифракції рентгенівських променів та електронів у газах».
- **Галузь знань:**
Фізична хімія, структурна хімія

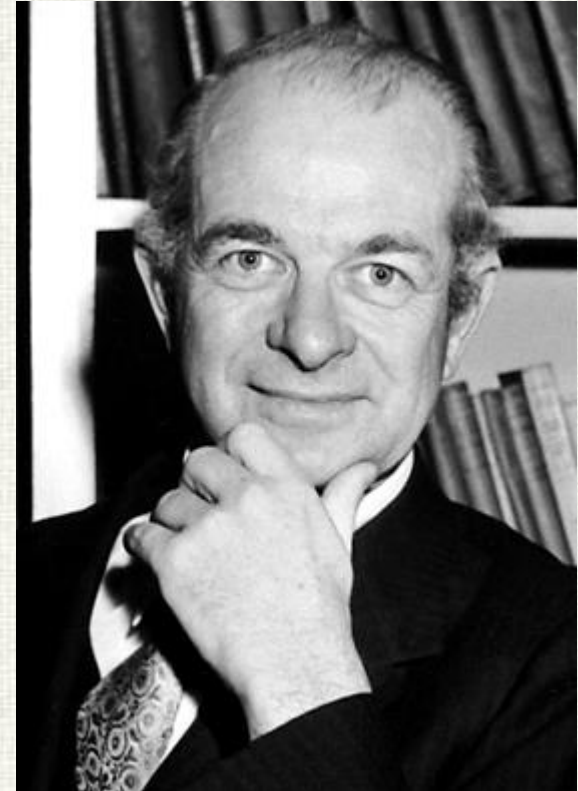
Теорія розчинів сильних електролітів

1954

- **Лайнус Карл ПОЛІНГ (1901-1994)**
– американський хімік, біохімік і активний борець за мир, автор понад 1200 книг і наукових статей, серед яких 850 віднесено до пріоритетних.
- **Prize motivation:** "За дослідження природи хімічних зв'язків та її застосування для визначення структури сполук "
- **Галузь знань: теоретична хімія, хімічний зв'язок**
- В 1963 році нагороджений **Нобелівською премією миру**, і став єдиною людиною, яка отримала дві неподілені Нобелівські премії

1959

■ ГЕЙРОВСКИЙ Ярослав (1890–1967)

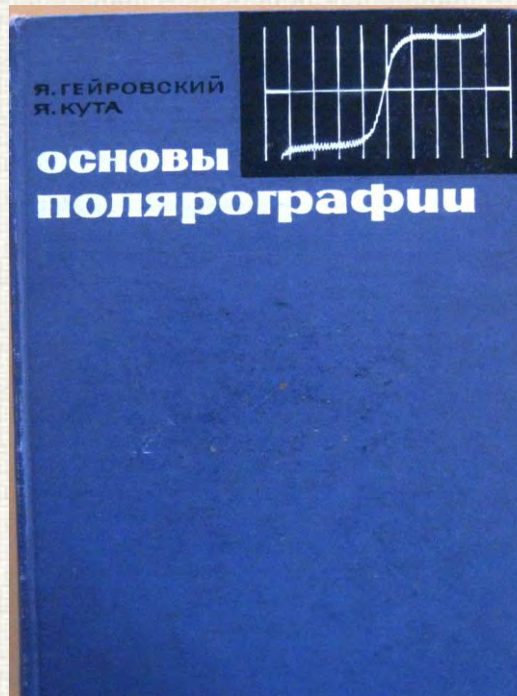
чеський фізико-хімік.

■ Prize motivation:

" За відкриття і розвиток
полярнографічних методів
аналізу"

■ Галузь знань:

Аналітична хімія,

1992

- **МАРКУС Рудольф Артур (народився в 1923 р.) – американський фізикохімік.**
- **У 1956 р. запропонував теорію переносу електрона в полярних розчинниках, відому також як теорія перехідного стану, яку згодом розповсюдив на електрохімічні процеси. Найважливішим внеском Маркуса було урахування впливу розчинника на перенесення електрона.**
- **Лауреат Нобелівської премії 1992 р. «За внесок у теорію реакцій електронного переносу в хімічних системах».**

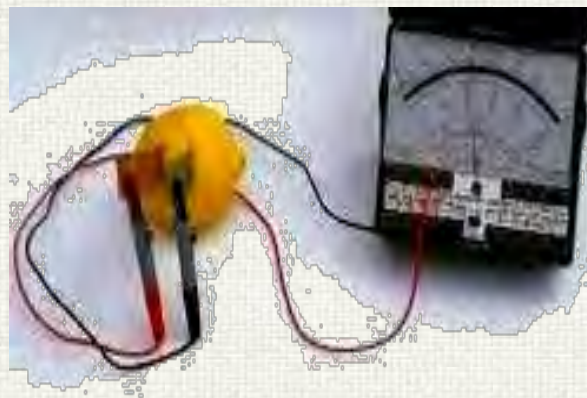
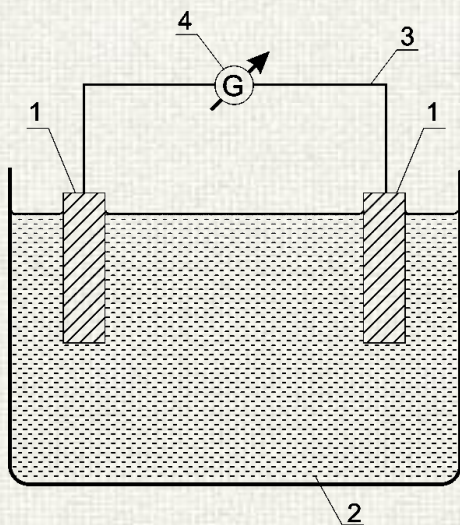

Промисловість

Електрохімічні апарати

Хімічні джерела електричної енергії

Класифікація ХДЕЕ:

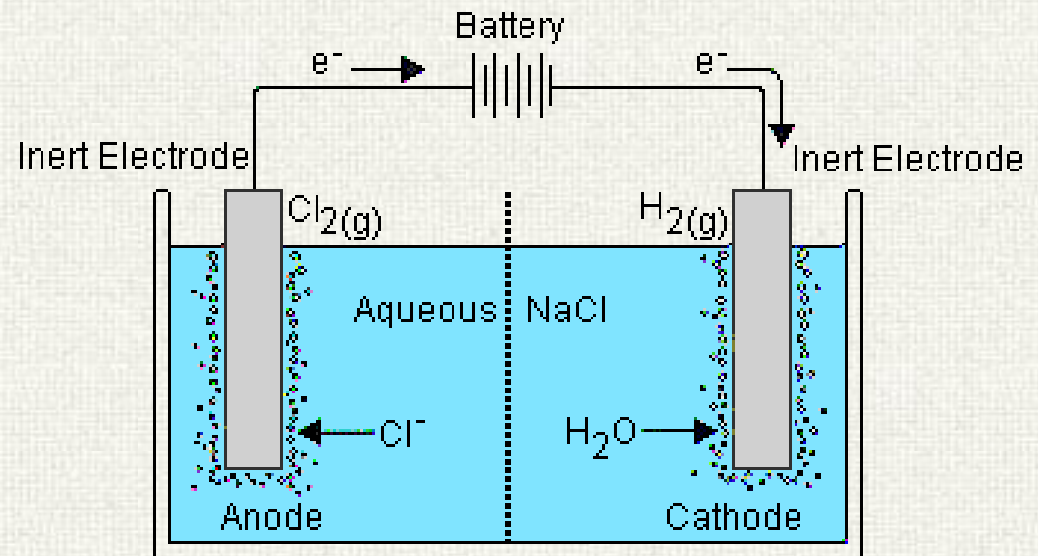
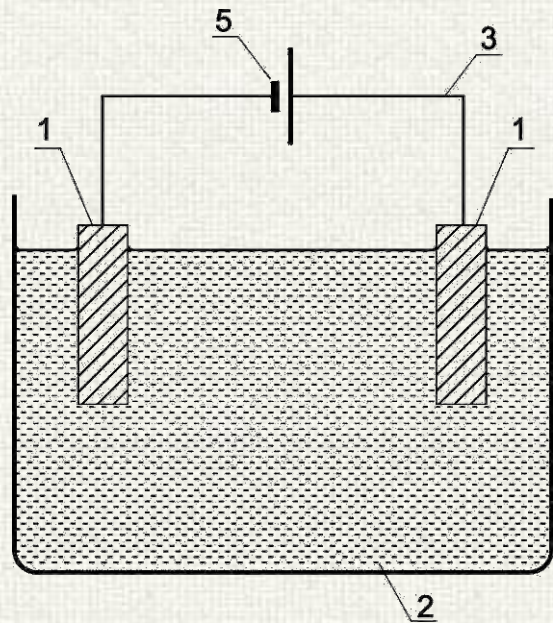
Первинні (неперезаряджувані) – гальванічні елементи;

Вторинні (перезаряджувані) – акумулятори;

Окремо виділяють - **паливні елементи** та **протічні редокс акумулятори**, в яких активна речовина накопичується не на електродах, а в окремих ємностях іззовні.

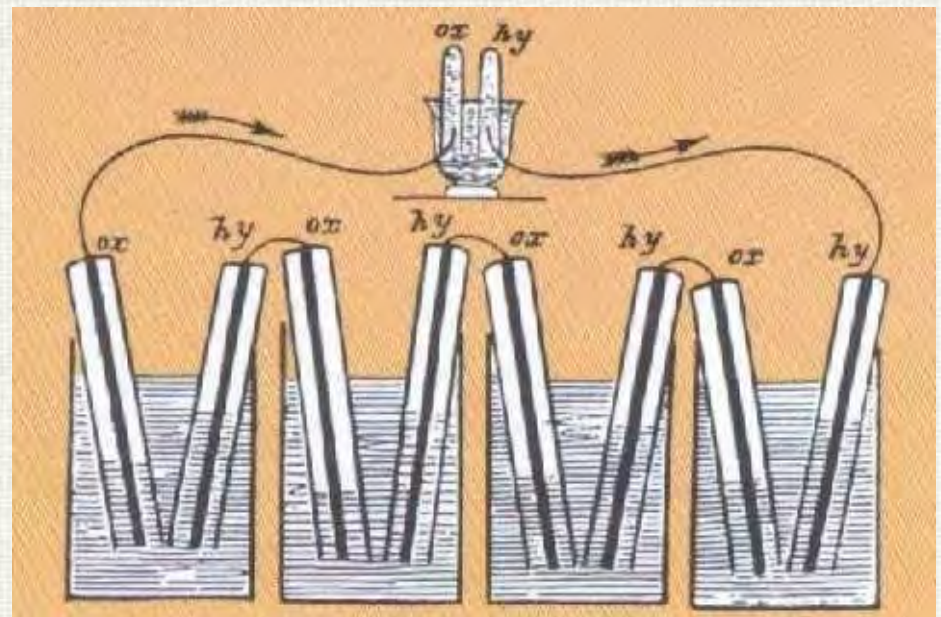
Електрохімічний реактор

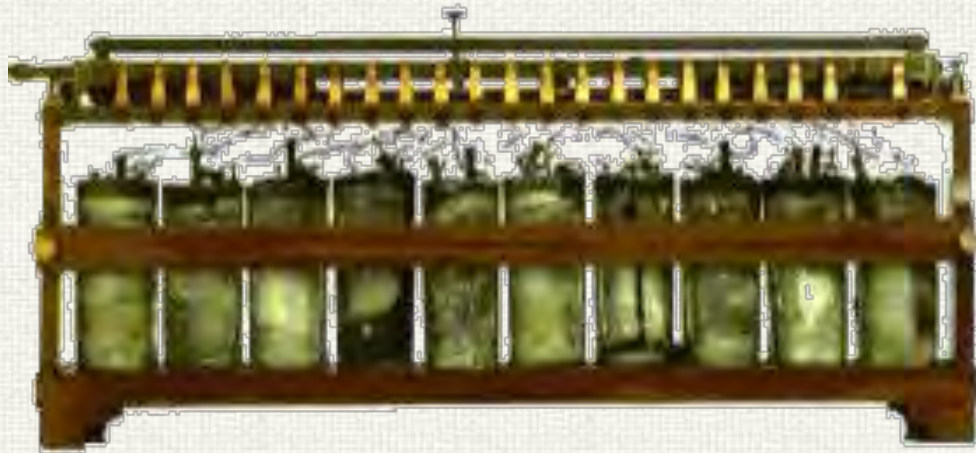
Історія ХДЕЕ

Grove fuel battery,
1839

Історія ХДЕЕ

Plante battery, 1859

Історія ХДЕЕ

**Early Le-Clanche cell,
1866**

**Lead acid battery
1881**

Від Планте до паливного елемента

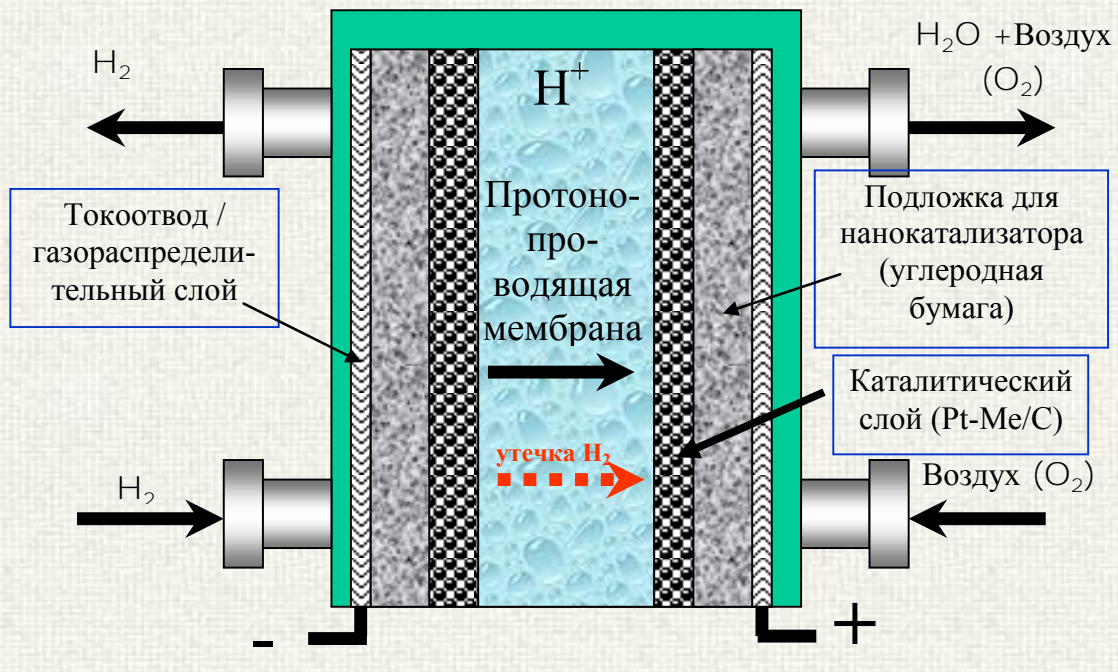

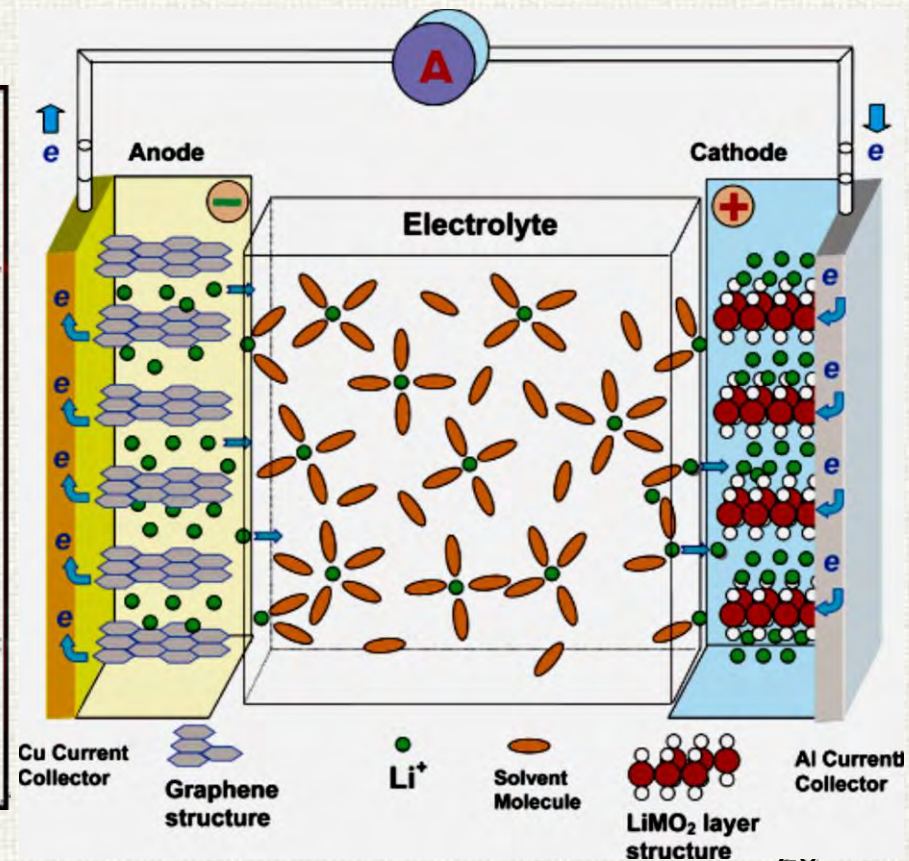
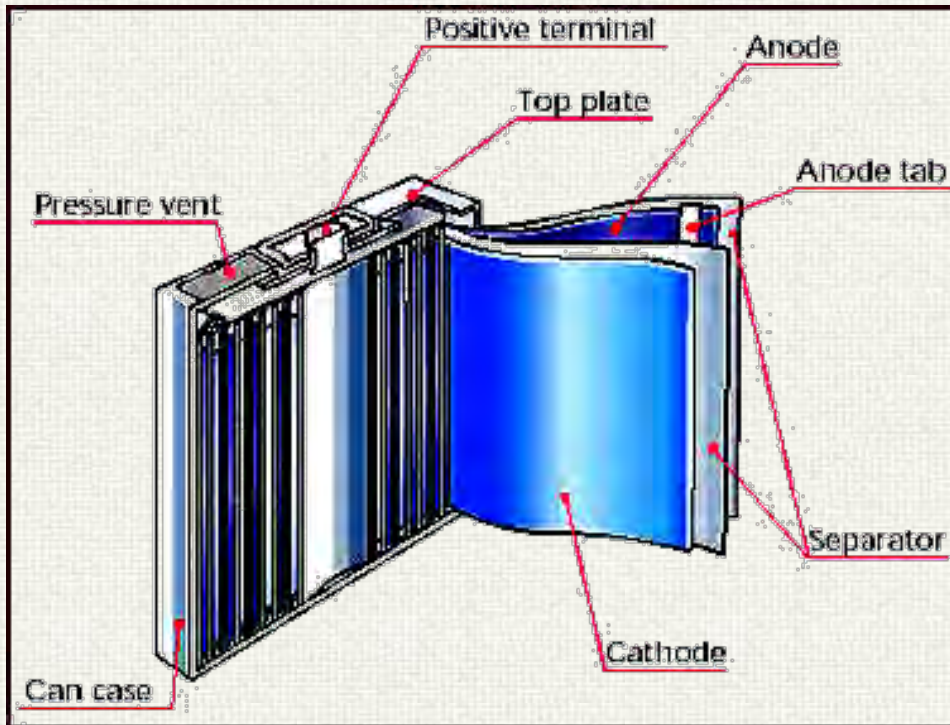
рис.5. Схема водородно-кислородного топливного элемента с протонопроводящей мембраной [Proton Exchange Membrane Fuel Cell (PEMFC)]

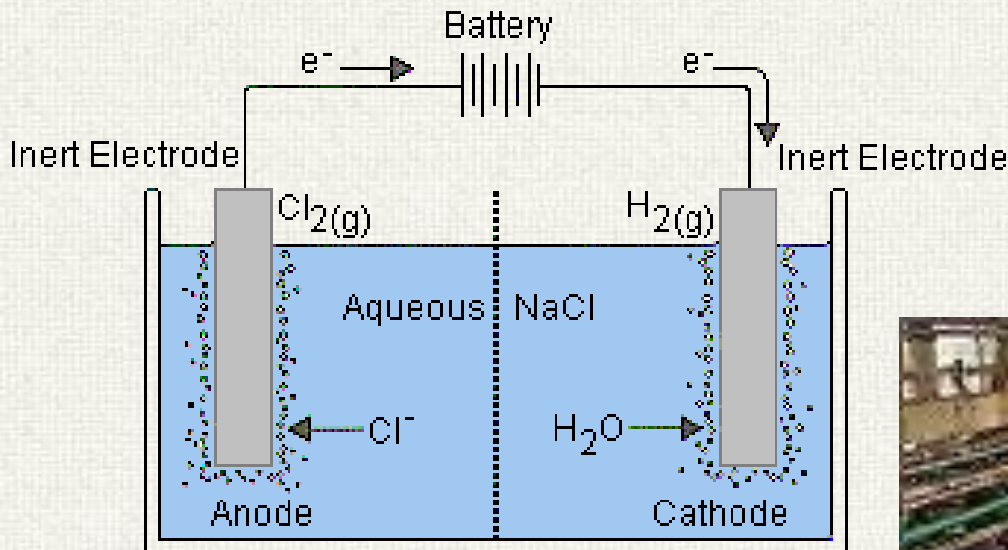
Літєві акумулятори

- $\text{Li}_x\text{C}_6 \mid \text{LiAlF}_4 \mid \text{Li}_x\text{CoO}_2$
- The *emf* – 3.5-3.7 V;
- Energy density – 150-500 watt-hour/kg;
- 500-1000 of charge–discharge cycles;
- $T = -40 - +60 \text{ }^\circ\text{C}$.

Електроліз водних розчинів хлоридів лужних металів

Виробництво алюмінію

Гальванохімічні виробництва

ДЕНЬ СЬОГОДНЯШНІЙ

**До 130-ї річниці з дня заснування
Харківського практичного
технологічного інституту**

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Національний технічний університет «ХПІ»
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна**

**VII УКРАЇНСЬКИЙ
ЕЛЕКТРОХІМІЧНИЙ З'ЇЗД
«СУЧАСНА ЕЛЕКТРОХІМІЯ:
ОСВІТА, НАУКА, ВИРОБНИЦТВО»**

Електрохімічні системи

Електрохімічні системи: складові

- **Електрод** – має електронну або змішану провідність (провідник першого роду)
- **Електроліт** – конденсована іонна система з іонним типом провідності (провідник другого роду)
- **Зовнішнє коло** – містить джерело енергії (для ЕХР) або навантаження (ХДЕЕ)

Електрохімічні системи: електроди

- **Електрод** – провідник першого роду в контакті з іонним провідником, на межі розділу яких відбуваються електрохімічні перетворення.
- **Матеріал електрода** :
  - - метали і сплави
  - - неорганічні напівпровідники
  - - індивідуальні або змішані оксиди металів
  - - високопровідні полімери
  - - синтетичні метали
  - - вуглецеві композити та синтетичні алмази.

Електрохімічні системи: іонні конденсовані системи:

- **Розчини електролітів :**
  - водні та інші протонні розчини
  - неводні апротонні
- **Розплави (розтопи):**
  - високотемпературні
  - органічні іонні рідини
- **Тверді електроліти**
- **Тверді полімерні електроліти**
- **Надкритичні органічні рідини**

Remember: Розчини

- **Розчини** – це дисперсні (роздрібнені) системи, компоненти яких рівномірно розподілені один в одному.
- Сукупність розподілених частинок називають **дисперсною фазою**, а речовину, в якій відбувається розподіл, – **дисперсійним середовищем**.
- Якщо ступінь подрібнення речовини відповідає розмірам молекул (іонів) і зникає межа розподілу, то система стає гомогенною і такі розчини називають **істинними**.
- Отже, **розчин** – гомогенна термодинамічно стійка система змінного складу, яка містить два або більше компонентів: розчинник, розчинені речовини і продукти їх взаємодії.

Remember: кількісні характеристики розчинів

- **Розчинністю** речовини називають її спроможність утворювати однорідну систему з розчинником.
- Кількісною характеристикою ненасичених розчинів є **концентрація**, тобто відношення кількості розчиненої речовини X до певної кількості розчинника.
- Найважливішою є **молярна концентрація** $c(X)$ – відношення кількості розчиненої речовини до об'єму розчину (V):

$$c(X) = \frac{n(X)}{V}$$

Розчини електролітів: стадії розчинення

- Розчинення - сукупність послідовних спряжених процесів:
- **сольватації** (гідратації) - взаємодії розчинника з частинками розчиненої сполуки,
- **іонізації** - руйнування кристалічної структури розчиненої речовини,
- **дифузії** - розподілу сольватованих частинок в об'ємі розчинника.

Розчини електролітів: електролітична дисоціація

- В **іонних** розчинах речовина знаходиться у вигляді заряджених частинок – **іонів**, внаслідок чого такі розчини здатні проводити електричний струм і називаються **розчинами електролітів** або **електролітами**, на відміну від молекулярних розчинів - **розчинів неелектролітів**.
- Розпад молекул речовини на іони під час розчинення або розтоплення називають **електролітичною дисоціацією**.

